

הטענה:

"אדום לא התקיימה בתור ישות פוליטית עד לתקופה מאוחרת יחסית. ממקורות אשוריים אנו למדים שלא היו מלכים אמיתיים ולא מדינת אדום לפני המאה השמינית המאוחרת לפני הספירה (725 בערך)".⁴⁸⁹
 ישראל פינקלשטיין וניל אשר סילברמן

פרק 37

אדום מופיעה מחולות המדבר

בפרק הקודם הזכרנו את הטקסט המקראי המתאר את המפגש בין משה למלך אדום. משה ביקש רשות לעבור בשטח אדום בדרכם לארץ המובטחת. האירוע הזה התרחש לקראת סוף ארבעים שנות נדודי בני ישראל במדבר סיני. לפי הכרונולוגיה המקראית, החלפת המסרים הייתה בשנת 1272 לפני הספירה. אולם על-פי הפרופסורים ישראל פינקלשטיין וניל אשר סילברמן, לא ייתכן שמשה יצר קשר עם מלך אדום, שהרי לא היה מלך שכזה. לטענתם, אדום לא הייתה קיימת כיישות פוליטית עם מלך עד לשנת 725 לפני הספירה בערך.

נבדוק את שתי האפשרויות הסותרות: האזור הגיאוגרפי הידוע כאדום המקראית נמצא מדרום-מזרח לים המלח, מחוז חשוב לכריית נחושת בתקופה העתיקה. יותר מעשרים מכרות נחושת ובתי זיקוק מ-2700 לפני הספירה נשמרו במצב טוב להפליא.⁴⁹⁰

הערך הארכיאולוגי של האזור הוכר לראשונה בשנות ה-30, אך מעט מחקרים התבצעו עקב האקלים הקשה של המדבר הירדני. לקראת סוף המאה העשרים החלו ארכיאולוגים בבדיקה מדוקדקת של האזור. הם החלו בבית זיקוק גדול הנמצא על מישור בשם חירבת חמרה איפדן (KHI), שכן בשל גובהה של החירבה נשבו רוחות קרירות, ואלה הקלו על העבודה.

Israel Finkelstein and Neil A. Silberman, *The Bible Unearthed: Archaeology's New Vision of Ancient Israel and the Origin of Its Sacred Texts* (New York: Free Press, Simon and Schuster, 2001), pp. 40

Antiquity, 76 (2002) 425

489

490

כאשר העבודה התקדמה, התגלו ראיות של כריית נחושת מתאריך של לפני 3000 לפני הספירה, ואיתן גם שרידי ערים שהחלו לצוץ סביב למכרות ובתי הזיקוק של אותו הזמן. עד 2400 לפני הספירה היה האזור מיושב מאוד והיה מקור חשוב של נחושת לכל המזרח-התיכון.⁴⁹¹ מתחת להריסות של חירבת חמרה איפדן היו מאות תבניות לגרזנים, פינים, אזמלים ומטילי נחושת. נמצאו אלפי פטישי אבן, סדנים, כורים, חפצים וחלקים מפסולת מתכתית עתיקה, וגם אלפי טון סיג (משקע מתהליך הזיקוק).⁴⁹²

הראיות מוכיחות שאדום המקראית הייתה מיושבת והייתה בה תעשיית מתכת מיומנת ומשגשגת מאוד הרבה לפני 1272 לפני הספירה, שאז פנה משה אל מלך אדום. למה ארכיאולוגים מסוימים עדיין טוענים שלא הייתה אדום מקראית עד 725 לפני הספירה? כיוון שלא נמצאו ארמונות או ארכיטקטורה בקנה מידה גדול באזור. היעדר מבנים אלה מביא אותם למסקנה, שהאזור לא היה ישות פוליטית עצמאית עם מלך משלו אלא מוצב של ממלכה אחרת, אולי מצרים או ממלכה אחרת במזרח-התיכון או במסופוטמיה. שוב אנחנו מגלים שלמקצת הארכיאולוגים חוסר הוכחות משמש כהוכחת החסר.

הנתח החסר

הזכרנו לעיל שיש כמה סיבות הגיוניות לחוסר ראיות. לפי אחת מהן, הארכיאולוגים חיפשו במקום הלא נכון. וזו בעצם הסיבה באדום המקראית.

ארכיאולוגים התמקדו במאמציהם בפסגות המישוריות כי שם תנאי מזג האוויר קלים יותר. הם לא רצו לסרוק את אדמת המדבר שבתחתית הפסגות בגלל החום הכבד כל כך. שיטתם הנוחה מזכירה את הבדיחה הישנה על האיש שרואה את חברו מחפש משהו ברחוב בלילה. הוא שואל את חברו, "מה אתה מחפש?"

"אני מחפש את המפתחות שלי שנפלו מעבר לכביש".

"אז למה אתה מחפש אותם כאן?"

"כי כאן מואר".

אילו אותם ארכיאולוגים ירדו מהמישור הקריר וחפרו את אדמת המדבר מתחת לסימנים של אדום המקראית, הם היו מוצאים הוכחות יוצאות-דופן לממלכה עתיקה במקום!

491 שם, 427.

http://news.nationalgeographic.com/news/2002/06/0620_020625_metalfactory.html

492

על מנת לראות את המראה המופלא הזה, עלינו לנסוע קילומטרים ספורים מחירבת חמרה איפדן. בשנים הראשונות של המאה העשרים ואחת, צוות בין-לאומי של ארכיאולוגים החל לבדוק את אזור המדבר בדרום ירדן הידוע כחירבת עין-נחת (Khibat en-Nahas) לא רחוק מחירבת חמרה איפדן. הם מצאו שרידי בניין ששיעור גודלו הוא כ-670 מטרים רבועים, עם שער לארבעה חדרים כניסה. זה היה מבצר מלכותי! וזה חלק ההוכחה החסר!

במקום שיש ארמונות, יש מלכים. התאריך מקדים את התיארוך הקודם של מלכות אדום בכמה מאות שנים, הארמון הוא הוכחה ליישות פוליטית עצמאית אשר התקיימה באדום בתקופת התנ"ך.

חירבת עין-נחת נמצאה כמקום עשיר גם בשרידים ארכיאולוגיים אחרים. על פני השטח נצפו ביצורים, מגדלים, בניינים, בתי-חרושת לנחושת וחרסים. למעלה ממאה שכונות של בניינים מופו. יותר מ-50,000 טון של סיגי-מתכת התגלו, והפכו את חירבת עין-נחת למתקן מתכת הגדול ביותר בדרום ירדן. ייתכן שחלק מהחרסים מקורם משנת 1400 לפני הספירה.⁴⁹³ אבל, לאחר בדיקה מדוקדקת ברדיו-קרבון, הקרשים השרופים ששימשו את בתי הזיקוק תוארכו לשנת 1150 לפני הספירה.⁴⁹⁴

בשנים האחרונות, זמן אדום העתיקה הוסב לאחור כמה מאות שנים. חשוב לציין שדגימות החרסים והקרשים נלקחו מפני השטח של המדבר ושרידים ארכיאולוגיים גם נראו מעל פני השטח. החפירות עדיין לא החלו. אין ספק שהחפירות באזור בעתיד יסבבו את "השעון האדומי" אחורה עוד יותר.

הארכיאולוגים אשר טענו בחוצפה שלא היו מלכים אמיתיים ולא הייתה מדינה באדום לפני שנות המאה השמינית לפני הספירה המאוחרות הסתמכו על חוסר ההוכחות כהוכחה. לפני פרסום טענה בנחישות שכזאת, יש לוודא שאכן ההוכחות חסרות. בבירור אין זה המקרה ביחס לאדום המקראית! גם בלי לסרוק את פני השטח, מצאנו ראיות לארמון מהתקופה המקראית אשר היה סמל גאוה לריבונותו של מלך אדום.